

KVALITETSDEKLARATION

Skyddad natur

Ämnesområde

Miljö

Statistikområde

Markanvändning

Produktkod

MI0603

Referenstid

2024-12-31

1	Relevans	3
1.1	Ändamål och informationsbehov	3
1.1.1	Statistikens ändamål	3
1.1.2	Statistikanvändares informationsbehov	3
1.2	Statistikens innehåll	3
1.2.1	Objekt och population	4
1.2.2	Variabler	5
1.2.3	Statistiska mått	6
1.2.4	Redovisningsgrupper	6
1.2.5	Referenstider	6
2	Tillförlitlighet	7
2.1	Tillförlitlighet totalt	7
2.2	Osäkerhetskällor	7
2.2.1	Urval	7
2.2.2	Ramtäckning	8
2.2.3	Mätning	8
2.2.4	Bortfall	12
2.2.5	Bearbetning	12
2.2.6	Modellantaganden	15
2.3	Preliminär statistik jämförd med slutlig	15
3	Aktualitet och punktlighet	16
3.1	Framställningstid	16
3.2	Frekvens	16
3.3	Punktlighet	16
4	Tillgänglighet och tydlighet	16
4.1	Tillgång till statistiken	16
4.2	Möjlighet till ytterligare statistik	16
4.3	Presentation	17
4.4	Dokumentation	17
5	Jämförbarhet och sam anvä n d b a r h e t	17
5.1	Jämförbarhet över tid	17
5.2	Jämförbarhet mellan grupper	22
5.3	Sam anvä n d b a r h e t i ö v r i g t	24
5.4	Numerisk överensstämmelse	24
	Allmänna uppgifter	24
A	Klassificeringen Sveriges officiella statistik	24
B	Sekretess och personuppgiftsbehandling	25
C	Bevarande och gallring	25
D	Uppgiftsskyldighet	25
E	EU-reglering och internationell rapportering	25
F	Historik	25
G	Kontaktuppgifter	26

1 Relevans

Statistiken redovisar fakta om skyddade områden, bland annat avseende deras antal och areal. Statistiken är en totalundersökning av de skyddsformer som ingår.

1.1 Ändamål och informationsbehov

1.1.1 Statistikens ändamål

Syftet med statistiken är att ge en statistisk beskrivning av skyddade områden i Sverige. Ett skyddat område är ett geografiskt definierat område som är permanent utpekat, reglerat och förvaltats för att uppnå specifika syften och bevarandemål.

Statistiken används huvudsakligen som underlag vid uppföljning av nationella, regionala och lokala mål för miljö och markanvändning.

1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov

Statistiken efterfrågas på flera nivåer i samhället, från en övergripande nationell nivå till kommunernas lokala nivå. Naturvårdsverket använder statistiken för att följa utvecklingen av de skyddade områdena, och som underlag och stöd för sin miljömålsrapportering på nationell och internationell nivå. Övriga användare är bland annat Regeringskansliet, Skogsstyrelsen, länsstyrelser, kommuner och intresseorganisationer. Det finns även ett allmänintresse för de uppgifter som presenteras.

Bearbetningar av statistik och grundregister efterfrågas internationellt, bland annat av EEA, som underlag till internationella databaser med markanvändnings- och naturresursstatistik. SCB ansvarar dock inte för den internationella rapporteringen.

1.2 Statistikens innehåll

Centrala målstorheter i undersökningen är antal formellt skyddade områden, areal i hektar för dem, samt andel i relation till en total areal.

I Sverige används skyddade områden som samlingsnamn för skydd inom 7 kap miljöbalken, samt för många av naturvårdsavtalen enligt jordabalken. I statistiken benämns de olika skyddstyperna som "skyddsformer för skydd". Skyddade områden med stöd av miljöbalken inrättas i enlighet med förordningen om områdesskydd och nationalparksförordningen. De skyddsformer som redovisas i statistiken och som har stöd i miljöbalken är nationalparker, naturreservat, natura 2000-områden, nationalstadsparken, kulturresevat, naturminnen, biotopskyddsområden, djur- och växtskyddsområden, skyddade älvar och vattenskyddsområden.

Statistiken innehåller även uppgifter om mark som skyddas enligt jordabalken via naturvårdsavtal, inomstatliga överenskommelser, samt skogsmark som omfattas av markersättningar.

I statistiken redovisas och grupperas de skyddade områdena efter sina egenskaper, så som det formuleras i lagar och förordningar. Eftersom de regleras av lagar och förordningar klassas de som formella skydd i SCB:s statistik. I några tabeller klassificeras de utifrån skyddets omfattning i tid,

fördelat på permanent skydd och tidsbestämt skydd. Statistiken grupperas även utifrån andra egenskaper, till exempel naturtyper.

Statistiken redovisar antal och arealer för skyddade områden. Andra variabler ingår också, för att ge en så heltäckande bild som möjligt av statistikområdet. Statistiken beskriver bland annat förvaltare, kostnader, beslutsfattande myndigheter, befolkningens avstånd till skyddad natur och brott kopplade till naturskydd.

Varje år görs en specialbearbetning inom ett särskilt tema, som en fördjupning av ett aktuellt ämne inom området. Statistiken inom det årliga temat presenteras inte i Sveriges statistiska databaser. Det är inte årligt återkommande statistik och därför inte officiell statistik. Samtliga teman har varit (efter statistikens referensår):

- 2024: Utveckling av skyddad natur 2006–2024
- 2023: Inlandsvatten. Skydd av sjöar och vattendrag med höga naturvärden
- 2022: Rennäring och fjällnära skyddad natur
- 2021: Internationell statistik och rapportering
- 2020: Kommunalt skyddad natur
- 2019: Agenda 2030 och skydd av marina miljöer
- 2018: Nationella marktäckedata (NMD)
- 2017: Våtmarker och myrar
- 2016: Friluftsliv och skyddad natur
- 2015: Grön infrastruktur
- 2014: Skydd av skog jämfört med skogsbruk

1.2.1 Objekt och population

Målpopulationen för undersökningen är skyddade områden i Sverige, som har beslutats och vunnit laga kraft senast den 31 december vid statistikens referensår. De skyddsformer som redovisas i statistiken är nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområden i skogsmark och övrig mark, nationalstadsparken, Natura 2000-områden, naturvårdsavtal, inomstatliga överenskommelser, markersättningar och beslutade områden i skogsmark, djur- och växtskyddsområden, skyddade älvar, naturminnen, kulturresevat och vattenskyddsområden. Statistiken redovisar även olika kombinationer och sammanslagningar av skyddsformer, där överlappande arealer har rensats bort.

Varje skyddsform utgör ett målobjekt. Sammanslagningar av skyddsformer, med överlappsreducering, utgör också egna målobjekt.

Statistiken avser att belysa följande parametrar/målobjekt:

- Antal formellt skyddade områden
- Formellt skyddad totalareal och areal per naturtyp
- Andel formellt skyddad areal av total areal
- Formellt skyddad skogsmark
- Skydd av marina miljöer
- Antal folkbokförda personer inom formellt skyddat område (endast nationalstadsparken)
- Andel folkbokförda inom zoner runt formellt skyddad natur

- Medelavstånd mellan folkbokförda och formellt skyddade områden
- Antal och areal efter beslutande myndighet, markägare, förvaltare
- Kostnader för skyddad natur
- Antal brottsmisstankar avseende brottskod 8015
- Specialbearbetningar utifrån årligt tema

Målobjekten sammanfaller helt med observationsobjekt, eftersom det här är en totalundersökning utan bortfall.

Målpopulationen anses sammanfalla väl med intressepopulationen, eftersom undersökningen omfattar alla skyddsformer som styrs av miljöbalken, samt ytterligare skyddsformer, såsom naturvårdsavtal med flera. Statistiken innehåller även andra uppgifter om skyddad natur än endast arealer och antal, i och med att statistiken tar upp kostnader, brottsmisstankar, avstånd till befolkning, relationer till tätorter, samt ett årligt tema.

1.2.2 Variabler

Statistikens målvariabler är:

- Antal skyddade objekt
- Skyddad areal totalt och per naturtyp
- Formellt skyddad skogsmark
- Skydd av marina miljöer
- Typ av miljö (kulturreservat)
- Typ av vattentäkt (vattenskyddsområden)
- Beslutande myndighet
- Beslutsdatum
- Andel av befolkning inom zon runt skyddad natur
- Medelavstånd till skyddade områden
- Förvaltare
- Kostnader
- Brottsmisstankar avseende brottskod 8015
- Markägare

Statistiken innehåller de variabler som är av intresse för användarna. Det görs en regelbunden avstämning av användarnas behov, i och med att huvudanvändaren Naturvårdsverket är en samarbetspartner i produktionen av statistiken. SCB har även kontakt med Havs- och vattenmyndighet (HaV). SCB deltar i flera användarråd där statistiken och användarnas behov diskuteras. Användare kontakter även SCB direkt med frågor och önskemål om statistikens innehåll.

Önskemål om utveckling stäms alltid av med Naturvårdsverket, eftersom myndigheten är SCB:s samarbetspartner inom produkten. Det som bedöms vara relevant för flera användare, samt ligga inom budget, kan förverkligas i kommande års statistikproduktion. Avstämning görs även med HaV, i de fall förändringar avser vatten.

Målvariabler och observationsvariabler stämmer väl överens, eftersom de register som ligger till grund för statistiken är väl dokumenterade och strukturerade, vilket möjliggör flexibla uttag av data. Intressevariabler är de variabler som statistikens användare efterfrågar. Genom en kontinuerlig och

nära dialog med statistikens huvudsakliga användare fångas intressevariablerna väl i undersökningen. Relationen mellan målvariabler och intressevariabler är därmed god.

1.2.3 Statistiska mått

Centrala målstorheter i undersökningen är antal skyddade områden, deras areal i hektar och andel i relation till total areal för den regionala indelningen (till exempel kommun, län, riket). I enstaka tabeller redovisas värden i meter, kilometer och kvadratkilometer. Kostnader som redovisas i tabellform anges i måttet tusentals kronor.

1.2.4 Redovisningsgrupper

Statistiken redovisas i följande grupper:

- Typ av skyddat område
- Län
- Kommun
- Riket, d.v.s. Sveriges territorium exklusive ekonomisk zon (EEZ)
- Riket inklusive ekonomisk zon (EEZ)
- Sveriges ekonomiska zon (EEZ)
- Naturgeografiska regioner för skogsmark (SUS)
- Regionala havsområden
- Land/nation (internationell statistik)
- Världen (internationell statistik)
- Naturtyp
- Typ av kostnad
- Zonavgränsning, meter och kilometer från skyddat område
- Typ av brottsmisstanke
- Statistisk tätort
- Enskilda skyddade objekt (nationalparker, naturreservat, kulturresevat)
- Storleksklasser utifrån areal

1.2.5 Referensider

Statistiken redovisas årsvis, vilket betyder att statistik med referensdatum 2024-12-31 omfattar skyddad natur som har beslutats och vunnit laga kraft senast vid datumet 31 december 2024.

Ett beslut om biotopskyddsområde eller naturreservat gäller omedelbart även om det överklagas. Beslutet vinner dock laga kraft först tre veckor efter att det delgivits berörda sakägare, förutsatt att beslutet inte överklagas. Det medför att det vid statistikens referensdatum kan finnas områden som är beslutade men som inte har vunnit laga kraft, eftersom delgivning pågår eller enskilda beslut är överklagade.

Ett beslut om biotopskyddsområde eller naturreservat gäller omedelbart även om det överklagas. Beslutet vinner dock laga kraft först tre veckor efter att det delgivits berörda sakägare, förutsatt att beslutet inte överklagas. Det medför att det vid statistikens referensdatum kan finnas områden som är beslutade men som inte har vunnit laga kraft, eftersom delgivning pågår eller enskilda beslut är överklagade.

I avsnittet om skyddad skogsmark redovisas naturreservat som endast var beslutade vid referensdatum, men ej hade vunnit laga kraft. Det redovisas i en egen kategori. Det görs för att få en samstämmighet med statistikprodukten "MI0605 Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark".

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Tillförlitligheten bedöms som god. De register som ligger till grund för statistiken uppdateras och revideras kontinuerligt. Statistiken redovisas inte med osäkerhetsintervall.

Det här är en registerbaserad totalundersökning utan några skattade värden. Arealen beräknas inom de polygoner (ytor) som ingår i grundregistren. Den verkliga arealen för målpopulationen fångas därför väl.

Tillförlitligheten har förbättrats över tid, på grund av förbättringar i de register som ligger till grund för statistiken och på grund av förbättrade beräkningsmetoder. Registeruppgifter i NVR uppdateras och förbättras kontinuerligt. Arealer revideras på grund av förändringar i den geometriska utbredningen av skyddade objekt, exempelvis när en utvidgning eller ny inmätning görs. Det förekommer även att felklassade objekt korrigeras.

Områden som inte är gällande vid referensdatum ingår normalt inte i statistiken. I de specifika fall då naturreservat har upphävts (kräver synnerliga skäl enligt miljöbalken) har de normalt ersatts av ett annat skyddat område, till exempel genom att området ingår i ett nytt naturreservat eller i en nationalpark.

När det har uppstått fel i statistiken, har det ofta berott på att en ny variabel beräknas och redovisas, eller att en ny gruppering görs i statistiken. Då har det inte funnits möjlighet till jämförelser bakåt i tiden och statistikens rimlighet har varit svår att värdera. I dessa fall har avvikelser upptäckts året därpå, vid uppdatering av statistiken.

2.2 Osäkerhetskällor

Flera osäkerhetskällor påverkar statistikens kvalitet. De varierar mellan de olika skyddsformer och vilka register som har använts för att ta fram statistiken.

Den osäkerhet som påverkar statistiken mest är jämförelser över tid. Det försvåras av den utveckling som har gjorts under de senaste åren, både i statistikens innehåll och i de register som ligger till grund för statistiken. Den största förändringen avser registret Nationella marktäckedata (NMD) och statistik fördelad på naturtyper, framförallt skogsmark och marina miljöer. Det har även gjorts förändringar i vilka skyddsformer som summeras och överlappsjusteras, vilket påverkas statistikens jämförbarhet över tid.

2.2.1 Urval

Denna källa bidrar inte till osäkerhet i statistiken. Statistiken bygger på en totalundersökning av de skyddsformer för skydd som ingår i populationen. Underlag är totalregister. Urval görs därför inte.

2.2.2 Ramtäckning

Målpopulationen för undersökningen är skyddade områden i Sverige, som har beslutats och vunnit laga kraft senast den 31 december vid referensåret. Det är även ram och rampopulation för undersökningen. Uppgifter om samtliga objekt per skyddsformer för skydd ska finnas i indata till statistiken. Brister i täckning kan orsakas av att objekt i register saknas. Det har förekommit tidigare, i mindre skala, men i årets statistikproduktion har saknade objekt inte identifierats. Ramtäckning avseende skyddade objekt är därmed god.

Saknade objekt får konsekvenser för statistiken om objekten har en stor areal. Det finns dock goda möjligheter att komplettera och rätta registren om brister upptäcks. Större objekt som saknas är även lättare att upptäcka, vid jämförelser med tidigare årgångar av register och statistik. Därför är risken för täckningsbrist liten, så länge som SCB och registerleverantörer fortsätter med nuvarande granskning av data.

Det förekommer viss brist i ramtäckningen avseende statistikens redovisning av naturtyper. Lantmäteriets geodata Topografi 10 innehåller smala vattendrag som linjeobjekt, men dessa används inte i beräkningen av officiell statistik över arealer, på grund av svårigheter att uppskatta arealer utifrån linjedata. I NMD ingår inte smala vattendrag, eftersom det är en karta som består av rasterdata (rutor) med 10 meters upplösning. Både bearbetningar som baseras på Topografi 10 och NMD innehåller därmed en okänd andel små vattendrag, som blir redovisade som landarealer. Med andra ord blir det en underskattning av arealen inlandsvatten och en överskattning av landarealer.

2.2.3 Mätning

Statistiken tas fram i samarbete mellan Naturvårdsverket och SCB.

Mätfel kan uppstå om det finns en skillnad mellan uppmätt värde och sant värde. Statistiken över skyddad natur bygger endast på register. Här följer en förteckning över de register som har använts för beräkning av statistik med referensdatum 2024-12-31:

Indata för officiell statistik över skyddad natur 2024-12-31

Register, innehåll i uttag	Referensdatum om annat än uttagsdatum	Datum för uttag	Registeransvarig
VIC Natur: Nationalparker, naturreservat, naturvårdsområde	2025-02-10	Ursprungligt gällandedatum t.o.m. 2024-12-31	Naturvårdsverket
VIC Natur: Natura 2000 SCI-områden och SPA-områden	2025-02-10	Beslutsdatum t.o.m. 2024-12-31	Naturvårdsverket
VIC Natur: Naturreservat (beslutat och överklagat)	2025-01-09	Ursprungligt beslutsdatum t.o.m. 2024-12-31	Naturvårdsverket
Skogsdataportalen: Skogligt biotopskyddsområde gällande och beslutade ej laga kraft	2025-02-10	Beslutsdatum t.o.m. 2024-12-31	Skogsstyrelsen
Skogligt biotopskyddsområde, beslutade ej laga kraft	2025-02-10	Beslutsdatum t.o.m. 2024-12-31, lagakraftvunnet datum fr.o.m. 2025-01-01 samt områden som saknar lagakraftvunnet datum	Skogsstyrelsen

Register, innehåll i uttag	Referensdatum om annat än uttagsdatum	Datum för uttag	Registeransvarig
Nationalstadsparken	2025-02-11		Länsstyrelserna
VIC Natur: Naturvårdsverkets naturvårdsavtal	2025-01-02	Avtalsdatum start t.o.m. 2024-12-31, avtalsdatum slut fr.o.m. 2025-01-01	Naturvårdsverket
Skogsdataportalen: Skogsstyrelsens naturvårdsavtal inkl. vitryggsavtal s.k. Bergvikavtal	2025-02-13	Avtalsdatum t.o.m. 2024-12-31	Skogsstyrelsen
NO/NS-bestånd inom Sveaskogs ekoparker	2025-01-27		Skogsstyrelsen
VIC Natur: Skyddsvärda statliga skogar och urskogsartade skogar, SNUS ägda av Fortifikationsverket	2018-12-21, modifiering 2022-01-28		Naturvårdsverket
Områden på Fastighetsverkets mark efter samråd 1 april 2010	2020-10-12	2010-04-01	Naturvårdsverket
Markersättningar från FIDOS: NV-fastigheter med statusen "Ägd", intrång och bidrag	2025-01-02 samt rättning med 2025-01-09	Avtalsdatum och beslutsdatum t.o.m. 2024-12-31	Naturvårdsverket
VIC Natur: Områden som saknar föreskrifter mot skogsbruk, endast områden med reservatsbeslut	2025-01-09		Naturvårdsverket
Natura Naturtypskartering NNK	2025-01-01		Naturvårdsverket
TUVA: Ängs- och betesmarksinventering	2025-02-13	2023	Jordbruksverket
Nationella Marktäckedata bas ogeneraliserad, version 1.1	2025-01-30	2018	Naturvårdsverket
Nationella Marktäckedata tilläggsskikt produktivitet, version 1.1	2025-01-30	2018	Naturvårdsverket
Nationella Marktäckedata tilläggsskikt låg fjällskog, version 1.1	2025-01-30	2018	Naturvårdsverket
VIC Natur: Markägarkartan	2024-02-26	2023	Naturvårdsverket
Skogsdataportalen: Fjällnära gräns	2021-02-09		Skogsstyrelsen
Gräns för ekonomisk zon	2025-01-31	2018	Sjöfartsverket
Havsplaneområden	2019-03-14		Havs- och vattenmyndigheten (HaV)
Topografi 10 Nedladdning, vektor: Län- och kommunindelning, ytbildat vatten	Januari 2025		Lantmäteriet
Topografi 50 Nedladdning, vektor: administrativa gränser	2024-04-02		Lantmäteriet
Registret över totalbefolkningen (RTB) samkört med adresser i Lantmäteriets fastighetsregister	Mars 2025	2024-12-31	SCB
Statistiska tätorter 2023	November 2024	2023-12-31	SCB
VIC Natur: Nationalparker, naturreservat, naturvårdsområde 2020	2021-02-23	Ursprungligt gällandedatum t.o.m. 2020-12-31	Naturvårdsverket
VIC Natur: Natura 2000 SCI-områden och SPA-områden 2020	2021-02-23	Beslutsdatum t.o.m. 2020-12-31	Naturvårdsverket
VIC Natur: Nationalparker, naturreservat, naturvårdsområde 2015	2016-03-10	Ursprungligt gällandedatum t.o.m. 2015-12-31	Naturvårdsverket

Register, innehåll i uttag	Referensdatum om annat än uttagsdatum	Datum för uttag	Registeransvarig
VIC Natur: Natura 2000 SCI-områden och SPA-områden 2015	2016-04-28	Beslutsdatum t.o.m. 2015-12-31	Naturvårdsverket
VIC Natur: Nationalparker, naturreservat, naturvårdsområde 2010	2011-08-25	Ursprungligt gällandedatum t.o.m. 2010-12-31	Naturvårdsverket
VIC Natur: Natura 2000 SCI-områden och SPA-områden 2010	2011-08-25	Beslutsdatum t.o.m. 2010-12-31	Naturvårdsverket
VIC Natur: Nationalparker, naturreservat, naturvårdsområde 2005	Oktober 2006	Ursprungligt gällandedatum t.o.m. 2005-12-31	Naturvårdsverket
VIC Natur: Natura 2000 SCI-områden och SPA-områden 2005	Oktober 2006	Beslutsdatum t.o.m. 2005-12-31	Naturvårdsverket
Markersättningar från FIDOS: NV-fastigheter med statusen "Ägd", intrång	2016-01-19	Avtalsdatum t.o.m. 2024-12-31	Naturvårdsverket
Markersättningar från FIDOS: bidrag	2016-02-02	Beslutsdatum t.o.m. 2024-12-31	Naturvårdsverket
Markersättningar från FIDOS: NV-fastigheter med statusen "Ägd"	2021-01-18		Naturvårdsverket
Markersättningar från FIDOS: intrång och bidrag	2021-01-11	Avtalsdatum och beslutsdatum t.o.m. 2024-12-31	Naturvårdsverket
VIC Natur: Nationalparker, naturreservat, naturvårdsområde	2025-02-10	Ursprungligt gällandedatum t.o.m. 2024-12-31	Naturvårdsverket
VIC Natur: Natura 2000 SCI-områden och SPA-områden	2025-02-10	Beslutsdatum t.o.m. 2024-12-31	Naturvårdsverket

Redan framställd statistik hämtas från andra källor. Det gäller uppgifter om skyddade älvar, kostnader, brottsmisstankar, internationella data och delar av statistiken om skogsmark. Statistiken hämtas från Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Åklagarmyndigheten, EEA, WDPA och SLU Riksskogstaxeringen.

Register över skyddade objekt

I stora delar är det sanna värdet identiskt med det uppmätta, eftersom statistiken avser att vara en beskrivning av registren. Det avser de register och den statistik som beskriver antal objekt och totala arealer skyddad natur. De register som används i statistikproduktionen innehåller information om de skyddade objektens utbredning och egenskaper, i form av koordinatsatta polygoner.

Enligt Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken ska länsstyrelsen föra ett register över formellt skyddade områden och andra förhållanden för naturvården i Sverige. Naturvårdsverket ska föra ett sammanfattande nationellt register, det så kallade Naturvårdsregistret (NVR). Det är källa till stora delar av den officiella och nationella statistiken om skyddad natur som presenteras i den här rapporten. Det används även till andra nationella sammanställningar. NVR utgör också grunden för internationell rapportering av skyddade områden.

Inom ramen för IT-systemet VIC-Natur har Naturvårdsverket och länsstyrelserna ett gemensamt register med både administrativa data och områdesgränser i form av geodata. I kartdatabasen finns både geodata som genereras via naturvårdsarbetet och digitala kartor från Lantmäteriet. Tillsammans underhåller myndigheterna systemet. Naturvårdsregistret ersätter det tidigare registret och den så kallade NAVO-databasen, där digitala gränser förts av Lantmäteriet (Metria).

Uppgifter om skyddad natur i Sverige är till stora delar hämtade från VIC-Natur, där bland annat NVR ingår. I början av statistikens produktionsår görs det ett uttag från registret, som ligger till grund för statistik med referensdatum 31 december föregående år. Det omfattar områden som har beslutats och vunnit laga kraft senast den 31 december vid referensåret. Statistik som producerats och publicerats under 2025, har referensdatum 2024-12-31.

Samtliga registeruttag med skyddade objekt levereras av Naturvårdsverket, via Metria. Leveransformat för årets statistik var geodatabase. Leverans gjordes via e-post och Metrias leveranstjänst.

Övriga administrativa register

I statistikbearbetningen används även andra administrativa register. De används för att beskriva olika egenskaper hos skyddade områdena, såsom geografiskt läge kopplat till län, kommun, tätort eller annan regiontyp, befolkningens avstånd till områdena, samt typ av markägare.

De register som SCB ansvarar för samlas in via sql-databas eller GIS-format, och sparas i SCB:s interna kataloger.

Register över naturtyper

Register över naturtyper är en tolkning av verkligheten, vilket innebär att det kan uppstå glapp mellan det uppmätta värdet och det sanna. Det handlar delvis om att en definition måste göras av naturtypen, där verkligheten inte alltid passar in i den mall som definitionen utgör. Svårast att klassificera är blandade naturtyper, som delvis trädbevuxna områden och olika typer av bebyggd mark. Glapp kan också uppstå om data, i form av flygbilder, satellitbilder eller inventering på plats, inte är fullständig eller svårtolkad.

SCB producerar statistik över land- och vattenarealer (hav och inlandsvatten) inom skyddad natur. Då används Lantmäteriets data Topografi 10 Nedladdning, vektor.

NMD är en kartering av Sverige, med syfte att tillhandahålla grundläggande information om hela landskapet och hur det förändras. Till statistiken i den här rapporten har den andra versionen av NMD använts, med beteckning NMD 1.1 och basår 2018. Data har tagits fram under ledning av Naturvårdsverket, i samarbete med Havs- och vattenmyndigheten, SCB, Skogsstyrelsen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, samt SLU. NMD 1.1 består av en baskartering i 25 tematiska klasser, fördelade på tre hierarkiska nivåer. Karteringen är i rasterformat med 10 meters upplösning och en minsta karteringsenhet på ned till 0,01 hektar. Utöver baskarteringen finns tilläggs-skikt med kompletterande information om objekthöjd, objekttäckning, skoglig produktivitet, markanvändning och låg fjällskog.

Sammanfattningsvis är kvaliteten god i registren och regelbundna uppdateringar och utvärderingar görs för att dokumentera och säkerställa kvaliteten. För mer detaljerad information hänvisas till respektive ansvarig myndighet.

Sekundärstatistik

Sekundärstatistik hämtas från andra källor, via kontakter direkt med ansvariga myndigheter. Det gäller statistik om:

- Älvar skyddade mot vattenkraftutbyggnad, ansvarig Naturvårdsverket
- Naturvårdsverkets kostnader för skyddad natur, ansvarig Naturvårdsverket
- Skogsstyrelsens kostnader för skyddad natur, ansvarig Skogsstyrelsen
- Brottsmisstankar, ansvarig Åklagarmyndigheten
- Data för internationell jämförelse, ansvarig WDPA och EEA

2.2.4 Bortfall

Statistiken bygger på uppgifter från totalregister. Svarsbortfall saknas därför i undersökningen. Saknade värden förekommer i enstaka fall, på grund av försenad handläggning av skyddade områden, samt att föreskrifter för vad som är skyddat ses över periodvis. Eftersom det endast berör enstaka värden anses det inte påverka statistiken. Eftersom de saknade värdena inte är fler än några enstaka per undersökningsomgång, har ingen mer utredning av det gjorts.

De brister i NVR som upptäcks under statistikproduktionen, rapporteras tillbaka till registeransvariga, för åtgärd. Det normala är att bristerna är åtgärdade vid nästa års uttag. Inga brister upptäcktes vid årets arbete.

Ett identifierat problem med handläggningen av NVR är att objekt får beslutsdatum året därpå (referensår+1), trots att beslutet egentligen avser statistikens referensår. Det kan vara information om utökning, minskning eller andra föreskrifter som släpar efter. Det behöver inte påverka kvaliteten på den statistik som SCB publicerar. Avvikelserna är ofta så små att de inte påverkar statistikens kvalitet. SCB blir alltid informerad om hur många objekt det gäller vid årets uttag, samt hur stor areal de upptar.

2.2.5 Bearbetning

Bearbetningar av statistik görs delvis av SCB. Statistik som innehåller uppgifter från NMD har producerats av Metria, på uppdrag av Naturvårdsverket.

Alla uppgifter bearbetas i GIS. En känd brist vid arbete med olika typer av geodata är att data i olika skalnivåer och detaljeringsgrader ska sättas samman till en enhet. I arbetet med den här statistiken kan det vara att:

- NVR (vektor) kopplas till NMD (raster). Rastret är dock mycket detaljerat, vilket minskar risken för brister.
- Skillnad i länsavgränsning i NVR jämfört med Lantmäteriets data. Det är framförallt äldre objekt i NVR som kan ha ytor som inte stämmer med fastighetskartan. Det rör sig dock endast om små arealer, vilket

inte påverkar den statistik som publiceras. SCB:s hantering av problemet är att utgå från Lantmäteriets data på läns- och kommunnivå. På riksnivå ingår hela arealen i NVR.

Arealer per kommun

Skyddad natur per kommun beräknas för nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och biotopskyddsområden, samt för en överlappsjusterad sammanslagning av dessa skyddsformer. Statistik över nationalstadsparken och befolkningens medelavstånd redovisas också per kommun.

Arealuppgifter har beräknats av SCB i GIS-miljö. De skyddade arealerna på läns- och kommunnivå har fördelats med hjälp av digitala gränser med en noggrannhet som motsvarar skala 1:10 000.

Antal per kommun och län

När ett skyddat område sträcker sig över kommungräns redovisas det som ett område i varje kommun. Om någon del av området är mindre än 10 hektar per kommun och utgör mindre än 50 procent av hela områdets areal, är det inte medtaget i antalet för den aktuella kommunen. Undantag görs för de områden vars totala areal är mindre än 10 hektar. Då redovisas de olika delarna per kommun, om inte delytan understiger 0,005 hektar. Den här metoden tillämpas även för nationalparker som sträcker sig över länsgräns. Övriga skyddstyper delas inte mot länsgräns, utan antalet förs till det län där den största delen av området finns.

Land- och vattenarealer

De skyddade områdenas totalarealer innehåller både arealer för land, inlandsvatten och hav. I den statistik där SCB står som källa, har de skyddade områdenas fördelning i land- och vattenarealer beräknas med hjälp av Lantmäteriets geodata Topografi 10 (tidigare Fastighetskartan). Data har en noggrannhet som motsvarar kartskalen 1:10 000. I statistik som har källa NMD är land- och vattenarealer beräknade utifrån data i NMD 1.1.

Några Natura 2000 SCI-objekt, där beslutet om skydd endast avser vatten, bearbetas inte med Lantmäteriets geodata för vatten. Det beror på att skalnivåer och uppdateringsfrekvens av registerinformation och geodata leder till att områdena även omfattar landarealer när registren matchas mot varandra. För en korrekt redovisning gentemot gällande beslut klassas områdenas hela arealer som inlandsvatten i beräkning av statistiken. Det gäller följande SCI-objekt:

Namn	SITECODE
Byskeälven	SE0820432
Byskeälven	SE0810437
Görjeån	SE0820728
Laisälven	SE0820737
Piteälven	SE0820434
Råneälven	SE0820431

Torne och Kalix älvsystem	SE0820430
Vindelälven	SE0810435
Åbyälven	SE0820433
Åbyälven	SE0810438
Lögdeälven	SE0810433
Öreälven	SE0810434

Sveriges ekonomiska zon (EEZ)

Från och med 2016 års statistik särredovisas Natura 2000-områden i ekonomisk zon, genom att den ekonomiska zonen redovisas som en egen geografisk redovisningsenhet. Det här gäller endast statistik över Natura 2000, eftersom det är den enda skyddstyp i statistiken som administrativt förekommer i ekonomisk zon. Till och med 2015 års statistik har objekt i ekonomisk zon redovisats på det län som finns närmast objektet.

Utanför Sveriges länsgränser och den ekonomiska zonen finns mindre kantdelar av Natura 2000-områden. Att arealer hamnar där beror på skillnader i datakvalitet och kartskala. Dessa arealer ingår i statistiken på riksnivå, men inte på länsnivå. Arealerna har minskat under senare år.

Skillnader i datakvalitet och skala orsakar även att mindre arealer av naturreservat hamnar utanför de detaljerade gränserna av Sveriges territorium och i den ekonomiska zonen. Dessa arealer redovisas inte per län, men slås ihop med arealer på riksnivå.

Omland tätort

Skyddad natur i och omkring tätorter har beräknats inom en zon på 3 kilometer från gränsen för SCB:s statistiska tätorter 2023. Beräkningen avser tätorter med minst 10 000 invånare. Samtliga statistiska tätorter ingår därmed inte i den här statistiken.

Formellt skyddad skogsmark

I avsnittet över formellt skyddad skogsmark, redovisas endast de delar av naturreservat som har föreskrifter mot skogsbruk. Inom Natura 2000-områden (SCI) med utpekade skogshabitat, inkluderas endast de delar som har karterats som potentiella skogshabitat i Natura Naturtypskartan (NNK).

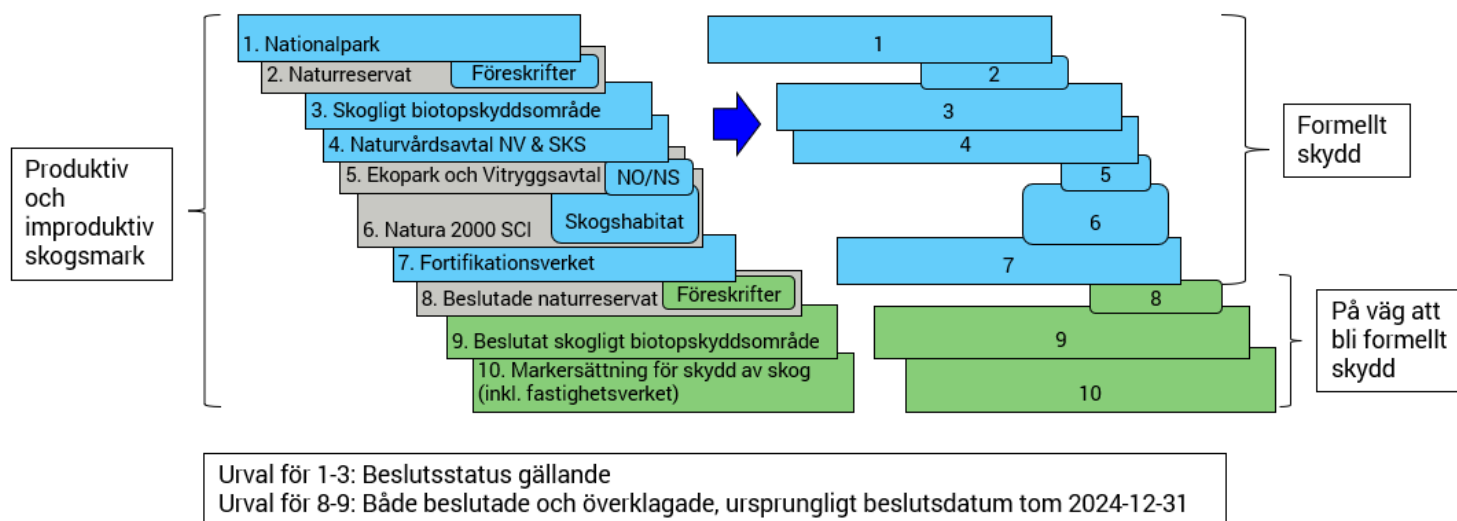
Naturvårdsavtal som avser Sveaskogs ekoparker inkluderar enbart arealerna inom naturvårdsmål där skogen lämnas orörd eller naturvårdsmål med naturvårdande skötsel (NO respektive NS). Områden inom åtgärdsprogram för vitryggig hackspett, så kallade vitryggsavtal, är en delmängd av Skogsstyrelsens naturvårdsavtal med undertyp Bergvikavtal. För Skogsstyrelsens naturvårdsavtal har undertyperna Bergvikavtal och Ekoparker valts bort för att undvika dubbelräkning, då dessa avtal finns registrerade i separata geodata.

Områden som saknar föreskrifter mot skogsbruk finns endast för de områden där det finns reservatsbeslut. För dessa har det gjorts en manuell justering av markersättning för skydd av skog (inklusive Fastighetsverket). För

bidragsavtal inkluderas endast de områden som ligger inom gällande eller beslutade naturreservat med föreskrifter mot skogsbruk. Det har även gjorts en rättelse för arealen intrångsersatt mark för reservatet Nynäs (NVRID 2001921), då hela det område som intrångsavtalet täcker inte är skyddat mot skogsbruk. Intrångs-ersättningen har klippts mot den utökade föreskriftsfilen för området.

Nationella Marktäckedata (NMD) bas ogeneraliserad version 1.1 har använts för att ta fram areal för produktiv skogsmark och skogsmark totalt. De olika skyddsformerna har lagts samman enligt prioritetsordningen i Figur 8.1, så att överlappande ytor exkluderas och dubbelräkning av arealer inte görs. Där arealerna redovisas inklusive överlapp med andra skyddsformer, har överlapp mellan gällande och beslutade/överklagade naturreservat tagits bort, eftersom det kan röra sig om samma reservat som både är gällande och berörs av ett överklagat beslut.

Exkludering av överlappande arealer skogsmark

2.2.6 Modellantaganden

I rapportens tidsserier över naturtyper redovisas den nuvarande utbredningen från och med det år som området blev gällande, även om det ursprungliga beslutet inte omfattade hela ytan. Exempelvis hamnar den stora ökningen av Natura 2000-området Bästeträsk på ursprungligt gällandedatum 1998, trots att utvidgningen gjordes under 2015. Se även Jämförbarhet över tid.

Smala vattendrag är vattendrag som är smalare än 6 meter. De ingår inte i underlagsdata. Dessa ytor klassificeras därför som land. Se även avsnitt 2.2.2 Ramtäckning.

2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig

Endast slutlig statistik redovisas.

3 Aktualitet och punktlighet

3.1 Framställningstid

Framställningstiden för statistiken är cirka 2,5 personmånader för personal på SCB. Till det tillkommer tid för bearbetningar och framtagning av data på Naturvårdsverket och Metria.

Framställningen av statistik inleds i mars året efter referensdatum. Publiceringen förläggs vanligtvis i slutet av maj månad. Det betyder att när statistiken publiceras är tidsavståndet till referenstiden nästan 5 månader.

3.2 Frekvens

Statistiken publiceras en gång per år. Data samlas in en gång per år, i samband med produktionsstart för statistiken, vilket är i månadsskiftet februari/mars året efter referenstidpunkten. För statistik med referenstidpunkt 2024-12-31, gjordes de flesta registeruttag under kvartal 1, 2025. Mer information om tidpunkt för uttag finns i avsnitt 2.2.3 Mätning. Där redovisas även några undantag från ovanstående information om tidpunkt för registeruttag.

För information om uppdatering av de olika registren hänvisas till specifik dokumentation av varje register. Det register som är mest centralt för undersökningen, NVR, uppdateras kontinuerligt i samband med förändringar.

3.3 Punktlighet

Statistiken för 2024-12-31 publicerades vid den planerade tidpunkten, 23 maj 2025.

4 Tillgänglighet och tydlighet

4.1 Tillgång till statistiken

Resultaten från undersökningarna presenteras i rapport med serienummer MI41. Till och med referensår 2019 publicerades statistiskt meddelande med serienummer MI41 (Na 41 till och med 1999). Resultaten finns även inlagda i Statistikdatabasen på SCB:s webbplats och sammanfattas i en statistiknyhet. Allt publicerat material finns tillgängligt på SCB:s webbplats, produktsidan för Skyddad natur: www.scb.se/MI0603.

Resultaten i sammandrag har presenterats i SCB-publikationerna Markanvändningen i Sverige och Nordisk statistisk årsbok.

4.2 Möjlighet till ytterligare statistik

Naturvårdsverkets webbkarta *Skyddad natur* är ett verktyg för att hitta skyddade områden i en viss kommun eller län, statistik för enskilda objekt med specifika syften, beslutsmyndigheter eller årtal för bildande. Informationen kommer från det nationella naturvårdsregistret och databasen över Sveriges Natura 2000-områden, samma källor som ligger till grund för statistiken över Skyddad natur.

www.skyddadnatur.naturvardsverket.se

För specialbearbetningar, kontakta produktansvarig. Se kontaktuppgifter på sista sidan.

4.3 Presentation

I rapporten finns diagram, tabeller, kartor och beskrivande text. Där presenteras även den fullständiga texten för varje års tema.

Statistiknyheten är en sammanfattning av text och statistik i rapporten, utifrån vad som anses vara mest intressant för statistikens användare.

Längre tabeller publiceras i Excelformat på SCB:s webbplats. Diagram av extra stort intresse publiceras särskilt på statistikens produktsida.

I Statistikdatabasen publiceras statistik i tidsserier med årsintervall. Statistik framtagen särskilt för det årliga temat saknas där, eftersom det inte är återkommande statistik.

4.4 Dokumentation

Ytterligare dokumentation finns i rapporten, avsnitt *Kort om statistiken*. Framställningen av statistiken beskrivs i dokumentet Statistikens framställning (StaF). Statistikens kvalitet beskrivs i Kvalitetsdeklarationen (detta dokument). Detaljerad information om mikrodata finns beskrivet i Statistikens detaljerade innehåll (MetaPlus). Samtliga dokumentationer är tillgängliga på www.scb.se/MI0603, under rubriken Dokumentation.

5 Jämförbarhet och sam anvä ndbarhet

SCB strävar efter att vara så tydliga som möjligt med vad statistiken avser samt vilka källor och definitionen som har använts, via text i fotnoter, tabeller och analyser.

5.1 Jämförbarhet över tid

Registret NVR, som ligger till grund för den större delen av statistiken, kvalitetssäkras kontinuerligt. Arealer revideras på grund av förändringar i den geometriska utbredningen av skyddade objekt, exempelvis när en utvidgning eller ny inmätning görs. Under 2010-talet har det genomförts insatser för att förbättra registrets kvalitet i geodata. I flera fall har det inneburit en förändring av objektens ytor. Andra förändringar kan vara att felklassade objekt korrigeras. Det leder till att statistiken kan innehålla skillnader som beror på kvalitetsförbättringar i underlaget.

2009 gjordes en stor förändring av indata till statistiken, genom att dåvarande handläggningsstöd, reg-DOS, ersattes med dagens register NVR/VIC-Natur. I samband med övergången skickades geometrier ut till länen för granskning. Omställningen kan ha orsakat förändringar i de arealer som redovisades i registret. SCB har uppmärksammat oförklarliga ökningar av landarealen för djur- och växtskyddsområden i Södermanlands och Östergötlands län perioden 2007-2008. Eftersom det är svårt att spåra orsaken till en förändring i ett nedlagt register, har ingen grundlig utredning av avvikelserna gjorts. Det markeras istället med en fotnot tillsammans med statistikredovisningen.

I 2007-2010 års statistik användes de arealer som genererades automatiskt i VIC-Natur, det vill säga att arealen baseras på den angivna avgränsningen. Tidigare användes de manuella arealerna från VIC-Natur, det vill säga de

arealer som länsstyrelserna själva angav. Övergången till automatiska arealer gjordes eftersom de ansågs vara av högre kvalitet. Från och med 2011 års statistik används land- och vattenarealer som beräknas av SCB.

Varje år görs en specialbearbetning inom ett särskilt tema, som är en fördjupning av ett aktuellt ämne inom området Skyddad natur. Den statistik som tas fram särskilt för temat uppdateras i regel inte följande år. Årets tema är *Utveckling av skyddad natur 2006–2024*. Statistiken inom årliga teman presenteras inte i Sveriges statistiska databaser. Det är inte årligt återkommande statistik och därför inte officiell statistik.

Diagram med långa tidsserier, från 1909 till 2024

Rapportens avsnitt "Historik – Mer än 100 år av skyddad natur", innehåller flera diagram som redovisar långa tidsserier, från 1909 respektive 2000 (Diagram 2.1 – 2.7). Diagrammen visar vilka arealer och marktyper som har skyddats under varje år.

Underlaget till statistiken är:

- Naturvårdsverkets register över skyddade områden (Naturvårdsregistret och Natura 2000-databasen), med uppgift om områdenas yttre begränsning (polygoner) och uppgifter om ursprungligt beslutsdatum (tabelldata).
- Nationella marktäckedata (NMD 1.1), som är grunden för redovisningen av areal per naturtyp

I beräkningen för nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden har ursprungligt gällandedatum (laga kraft) använts som grund till arealer per år. För Natura 2000-områden används "beslutsdatum i Sverige", vilket motsvarar gällande. Statiken beräknas och överlapp mellan objekt räknas bort i GIS-analys och med hjälp av digitala kartor (geodata).

Dataunderlaget till Diagram 2.1 och 2.2 (tidsserier 1909–2024) baseras på den ackumulerade arealen per år, oavsett skyddsform. Det innebär att arealen inte ökar om ett och samma område övergår från en skyddsform till en annan, till exempel om ett naturreservat också pekats ut som Natura 2000-område. Underlaget har tagits fram i en GIS-analys där överlapp mellan olika objekt räknas bort.

Statistiken redovisas endast i form av diagram. SCB och Naturvårdsverket lämnar inte ut bakomliggande siffror. Det beror på att materialet innehåller ett par felkällor, som påverkar statistikens kvalitet vid en mer detaljerad användning av siffrorna. Kvaliteten är dock god vid redovisning av nuvarande översiktliga diagram. Det är orsaken till att statistiken inte redovisas i detalj. Det är även en orsak till att tidsserien i det mer detaljerade Diagram 1.3 begränsas till åren efter 2000, eftersom registren då håller en högre kvalitet.

Osäkerhetsfaktorer i underlaget till statistiken:

1. Registrerade beslut i Naturvårdsregistret. Problemet förekommer framför allt för naturreservat som beslutades före slutet av 1990-talet, då registren började digitaliseras i GIS-miljö. Mer specifikt gäller det:
 - Datum för ursprungligt beslutsdatum och registrerad polygon stämmer inte alltid överens. Det här påverkar i första hand

naturreservat som har utökats, där registren i vissa fall saknar polygonen som visar de äldre skyddade områdenas ursprungliga utbredning, men registren har uppgift om tidigare beslutsdatum som kopplar till samma polygon som gäller idag. Det medför att en för stor areal kan registreras för "tidigt" i tidsserien.

- Registren saknar uppgifter om tidigare skyddade områden som har upphävts. Diagrammet omfattar de områden som är gällande idag. Om ett äldre områdesskydd har upphävts, är det inte säkert att det finns med i registren och den skyddade arealen kan "uppkomma för sent" i tidsserien. Det är ovanligt att skyddade områden upphävs i sin helhet, men äldre beslut kan upphävas i samband med att ett nytt område har beslutats och bildats (med nytt namn/id). Det leder till att arealer som tidigare har redovisats för ett visst år försvinner från detta årtal och i stället blir synliga det årtal som det nya objektet har bildats. Exempelvis så ersätter det stora marina Natura 2000-objektet Hoburgs bank och Midsjöbankarna (beslutat 2016) de tidigare Natura 2000-objekten Hoburgs bank (beslutat 2002) och Norra Midsjöbanken (beslutat 2008).
2. Naturtypernas utbredning kommer från Nationella Marktäckedata (NMD). Problem förekommer framför allt om naturtypernas utbredning har förändrats mycket över tid, såsom skogsgränsen i fjällen, eller om små/smala objekt inte redovisas arealriktigt.
- Underlaget redovisar hur det ser ut idag, inte hur det var när området skyddades. Det är sannolikt inte ett stort problem, men det har troligtvis en mindre påverkan på vattenarealer och /strandlinjen.
 - Den sammanlagda arealen vattendrag är mer osäker. Eftersom NMD har en pixelstorlek på 10 x 10 meter kommer inte smalare vattendrag med i underlaget.

Uppgifterna i dessa diagram skiljer sig från statistiken i årets tema, eftersom de baseras på varje områdes ursprungliga gällandedatum. Statistiken i temat utgår istället från den totala arealen för varje ny tidsperiod som ingår i beräkningen. Det innebär att både helt nya områden och utökningar av äldre områden redovisas för samma tidsperiod, det vill säga den tidsperiod där arealerna verkligen tillkom.

Formellt skyddad skogsmark

Avsnittet om formellt skyddad skog har successivt utvecklats sedan 2017 års statistik. Det innebär att statistiken inte kan jämföras längre bakåt i tiden. I 2018 års statistik gjordes utformades avsnittet utifrån riktlinjer för ett regeringsuppdrag med syfte att utveckla statistiken över naturvård i skog. Regeringsuppdraget utmynnade i statistikprodukten "MI0605 Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark". För produkten MI0603 Skyddad natur har utvecklingen inneburit att arealer inom följande skyddsformer också räknas in i det formella skyddet av skogsmark:

- Skydd enligt jordabalken; Naturvårdsavtal
- Inomstatliga överenskommelser; mellan Naturvårdsverket och Fortifikationsverket

- Markersättningar för bildande av naturreservat
- Beslutade men ej laga-kraft/gällande naturreservat och biotopskyddsområden i skog.

Naturvårdsavtal och inomstatliga överenskommelser ingår sedan 2018 års statistik i rapportens Tabell 0.1.

Från och med 2022 års statistik görs en överlappsreducering av gällande naturreservat från beslutade naturreservat. I tidigare statistik förekom överlapp mellan dem.

Naturtyper inom skyddad natur

Till och med 2017 års statistik över skyddad natur har registret Kontinuerlig naturtypskartering av skyddade områden (KNAS) använts vid fördelningen av statistik på naturtyper. Från och med 2018 års statistik är NMD källa till statistik över naturtyper, vilket innebär förändringar i både definitioner och statistiska värden. NMD har i flera fall andra definitioner för naturtyper än KNAS. NMD har även en annan skala än KNAS, vilket ger ett mer detaljerat underlag. Det är därmed en kvalitetshöjning av statistiken som har gjorts.

Förändringen av statistik för skogsmark berör framförallt improduktiv skogsmark, där vissa arealer karterade som skogsmark i KNAS, är klassade som öppen mark i NMD. Även karteringen av öppna marker skiljer sig åt, framförallt i fjällen, där NMD har färre och mer generella klasser. Utvärdering och utveckling av NMD pågår fortfarande.

Bytet av dataunderlag har inneburit märkbara förändringar i statistiken över naturtyper. Det går därmed inte att göra jämförelser över brytpunkten 2017 till 2018. Den statistik som påverkas avser naturtyper och formellt skyddad skogsmark. Skillnaderna har delvis sin grund i verkliga förändringar av skyddets omfattning och marktäcke, men beror framför allt på skillnad i definitioner och skala i de data som ligger till grund för beräkningarna. I SCB:s interaktiva statistikdatabas har nya tabeller skapats, för att användare inte ska råka göra felaktiga jämförelser.

Nationella marktäckedata (NMD 1.1)

Det register som används för beräkning av naturtyper, Nationella marktäckedata, utkom i en ny version (NMD 1.1) inför 2020 års statistik. Förändringar i den nya versionen var:

- Delar av Norrlands inland och fjällnära områden har i tidigare version av NMD (1.0) saknat data från laserskanning. Där data saknades gjordes indelningen av marktyp och skogsmark utifrån *Naturtypskartering av skyddade områden i Sverige* (KNAS) som har en avgränsning av skogsmark baserad på Lantmäteriets topografiska karta. NMD 1.1 har kompletterats med data från laserskanning och därmed har den generaliserade skogsavgränsningen från topografiska kartan kunnat ersättas av mer exakta data. Det har inneburit att arealen skogsmark är mindre i dessa delar.
- Justeringar i hela Sverige avseende klassning av produktiv skogsmark. I fjällregionen har den produktiva skogsmarken minskat, medan den har ökat i andra delar av landet. På nationell nivå har den produktiva skogsmarken ökat något.

- Justering av våtmarksavgränsningen i delar av norra Sverige.

För mer detaljerad beskrivning av vilka områden som berörs av förändringarna mellan version 1.0 och version 1.1 hänvisas till NMD:s produktbeskrivning.

Förändringarna ger en kvalitetshöjning av den statistik som beskriver naturtyper inom skyddad natur, där bland annat statistik över formellt skyddad skogsmark ingår. Påverkan på statistiken är:

- Skillnad i arealer för naturtyper i nordliga och fjällnära delar av Sverige, framförallt i Norrbottens län. Det påverkar samtliga naturtyper, men framförallt de som är vanligt förekommande i den här delen av landet. Generellt minskar arealen skogsmark, samtidigt som våtmarker ökar i areal.
- Förändringar i statistik över produktiv och improduktiv skogsmark. För hela landet sammanslaget visar statistiken en ökning av produktiv skogsmark, med påföljande minskning av improduktiv skogsmark. På regional nivå kan statistiken visa andra resultat.

Som användare av statistiken är det viktigt att vara medveten om den här kvalitetsförbättringen och skilja på faktisk förändring av en naturtyp och förändring som beror på registerförbättringar. Skillnaden uppmärksammas med en fotnot vid de tabeller och diagram som berörs.

Skydd av marina miljöer

Till och med statistik med referensdatum 2018-12-31 ingick följande skydd i skyddet av marin miljö: Utpekade nationalparker och naturreservat i marin miljö, samt Natura 2000 med utpekade marina habitat med kod 1100-1650. Från och med referensdatum 2019-12-31 används en ny definition, där dessa skydd ingår:

1. Nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och övriga biotopskyddsområden i marin miljö, med syften och föreskrifter kopplade till den marina miljön.
2. Natura 2000-områden med utpekade marina habitat 1110-1180, 1610-1630, 1650 och 8330.

Definitionen har utökats med biotopskyddsområden i marin miljö, samt habitat 8330 (Havsgrottor helt eller delvis under vattenytan) inom Natura 2000-nätverket. Samtidigt har dessa habitatstyper bort från statistiken: 1210, 1220, 1230, 1310, 1630 och 1640. Alla ändringar har gjorts i samarbete med Havs- och vattenmyndigheten (HaV). Förändringen innebär inte någon större påverkan på statistiken, eftersom det endast berör mindre eller överlappande.

I statistik över naturreservat i marin miljö tillkommer nya områden kontinuerligt, även områden med äldre gällandedatum. Det beror på att de vid senare genomgångar bedöms ha föreskrifter och syften som avser skydd av marina miljöer.

Förändringar i 2024 års statistik Biotopskyddsområden i skogsmark

Från och med 2024 års statistik hämtas uppgifter om biotopskyddsområden i skogsmark från Skogsstyrelsens dataportal, Navet. Där saknas uppgift om

datum för gällande/laga kraft, vilket betyder att statistiken från och med 2024 baseras på beslutsdatum för den här typen av biotopskydd. I bearbetningen görs justeringar med hjälp av specialbeställd information från Skogsstyrelsen om gällandedatum för varje område. Skillnaden mot tidigare statistik är därmed liten och anses inte påverka statistikens kvalitet.

Vattenskyddsområden och fridlysta arter ingår inte i rapporten

Uppgifter om vattenskyddsområden och fridlysta arter ingår inte längre i rapporten, eftersom redovisning av arealer saknas för dem. Åtgärden görs för att få ett tydligare sammanhang i rapporten, mot skyddsformer som redovisas med arealer.

Nya uppgifter om vattenarealer och översyn av redovisningsstruktur

Flera tabeller har fått nya uppgifter om vattenareal per skyddsform, fördelat på inlandsvatten och havsvatten. I redovisningen av formellt skyddad skogsmark har det gjorts en översyn av benämning och sortering av variabler och redovisningsgrupper. Det berör flertalet tabeller och diagram i avsnittet.

5.2 Jämförbarhet mellan grupper

Skogsstyrelsens statistik över biotopskydd och naturvårdsavtal

Skogsstyrelsen publicerar officiell statistik om de biotopskyddsområden och naturvårdsavtal som myndigheten tecknar med skogsägare. SCB använder Skogsstyrelsens uppgifter om biotopskyddsområden, naturvårdsavtal, samt publicerad statistik om myndighetens kostnader för dessa skyddsformer.

Även Skogsstyrelsen redovisar arealer för biotopskyddsområden och naturvårdsavtal. Det förekommer dock skillnader mellan SCB:s och Skogsstyrelsens statistik. Det beror på: SCB:s statistik utgår från gällandedatum (laga kraft) för objekten. Skogsstyrelsen använder beslutsdatum och inkluderar därmed fler objekt och arealer än SCB, trots om samma referensdatum används.

- SCB:s statistik över naturvårdsavtal inkluderar så kallade vitryggs- och ekoparksavtal, samt naturvårdsavtal tecknade med kommuner och länsstyrelser. Det ingår inte i Skogsstyrelsens statistik.
- Skogsstyrelsen baserar sina arealuppgifter på information i register, medan SCB gör egen arealberäkning med hjälp av geodata.
- SCB räknar bort överlappande arealer. Det gör inte Skogsstyrelsen.

Orsak till skillnad i statistik över biotopskyddsområden och naturvårdsavtal

Typ av orsak	SCB	Skogsstyrelsen
Beräkning av arealer	Geodata	Arealer i register
Överlappsanalys	Ja	Nej
Ingår ekoparker och vitryggsavtal	Ja	Nej
Ingår avtal med kommuner och länsstyrelser	Ja	Nej

Skogsmark enligt NMD

Karteringen i NMD baseras på en kombination av satellitdata och information från laserscanning av Sverige. I mindre utsträckning tar den även stöd av befintliga kartunderlag. Den ogeneraliserade produkten har en minsta redovisningsenhet på 1 pixel (0,01 hektar), med undantag för vatten som baseras på Lantmäteriets data och åkermark som till största delen baseras på LPIS data från Jordbruksverket.

Aktualiteten för data i NMD beror på de underliggande datakällorna. Ingående klasser, förväntad noggrannhet och karteringsmetodik framgår av NMD:s produktbeskrivning. Inför årets statistikproduktion utkom en ny version av kartan, med benämning NMD 1.1. Det medför flera förändringar i den statistik som baseras på kartan, se avsnittet *Jämförbarhet över tid*.

Karteringsmetoden för det som i NMD benämns som skogsmark har anpassats till definitioner i Skogsvårdslagen, där höjd mer än 5 meter och krontäckning mer än 10 procent definieras. Generaliseringen av data har anpassats för att i möjligaste mån skapa en avgränsning av skogsmark, en så kallad skogsmask, som är jämförbar med de regler som används i Riksskogstaxeringen (RT). NMD har utvärderats mot fältinventerade punkter i RT och jämförts med skattade arealuppgifter för skog därifrån.

Överensstämmelsen mellan klassningen av skog i NMD och fältinventerade punkter i RT bedöms vara mycket bra. Jämförelser av den skattade skogsmarksarealen i RT och motsvarande areal i NMD stämmer bra på nationell nivå, men det finns variationer på länsnivå. När den skattade arealen av skogsmark i RT jämförs med NMD:s areal av skogsmark så har NMD nationellt sett 4 procent mindre skogsmark än RT. Jämförs tilläggsinformation för produktivitet, ogeneraliserad version, så har NMD nationellt sett 2 procent mindre produktiv skogsmark än RT. Det finns större avvikelse på länsnivå.

Havsvattenareal och marina miljöer

I statistiken över skydd av havsytor och marina miljöer redovisas olika siffror beroende på vilka regionala indelningar och skyddstyper som statistiken redovisar. Inkluderas den ekonomiska zonen ger det en högre andel skydd än om endast Sveriges territoriella område avses. I Sverige saknas det en tydlig officiell definition av vad som är havsyta och därmed kan klassas som marin miljö. Det saknas även officiella arealer för Sveriges ekonomiska zon, vilken helt består av havsyta. Det innebär ett problem vid bearbetning och redovisning av den statistik som visar skydd av marina miljöer.

Statistiken innehåller även olika typer av skydd i havsmiljöer, beroende på sammanhang. Tabell 0.1 i rapporten innehåller allt formellt skydd i havsvatten, oavsett om de har pekats ut som skydd av marin miljö eller inte. Det ger en högre andel än när endast utpekade skyddstyper används.

I tabell 0.1 i rapporten ingår arealer i Sveriges ekonomiska zon (EEZ) i Natura 2000-områden och i summeringar där Natura 2000 ingår. Från och med 2022 års statistik ingår areal för Sveriges hela ekonomiska zon i beräkning av andel Natura 2000-områden och summeringar där Natura 2000 ingår. Andel för övriga skyddsformer beräknas utifrån areal för svenskt territorium. Andelar i

statistikdatabasen har uppdaterats enligt den nya beräkningsmetoden, men inte äldre rapporter.

5.3 Samanvändbarhet i övrigt

Statistiken avser normalt hela de skyddade objekten, oberoende av om strikt skydd gäller eller ej (med särskilda restriktioner). Inom ett flertal skyddade områden ingår vattenytor som inte har något egentligt skydd, men som har medtagits av arronderingsskäl. Skog både med och utan föreskrifter mot skogsbruk ingår, om inte annat anges. I Natura 2000-arealen ingår både ytor med utpekade habitat och ytor som saknar habitat, om inte annat anges.

Begrepp inom statistiken skiljer sig åt beroende på i vilket sammanhang och syfte som statistiken har tagits fram. Därför är det viktigt att förstå och vara uppmärksam på vilka definitioner som används och vilka sammanhang de avser. Dessa begrepp är därför viktiga att känna till i användningen av statistiken:

Relationer mellan begrepp i statistiken

Naturresevat med gällande/laga-kraft-vunnet beslut	Arealer för markersättning/marklösen för bildande av naturresevat
Arealer med föreskrifter mot skogsbruk	Areal utan föreskrifter mot skogsbruk
Skyddad skogsmark totalt	Skyddad produktiv skogsmark
Skyddad natur ovan gränsen för fjällnära skog	Skyddad natur nedanför gränsen för fjällnära skog
Skydd av havsarealer, utan utpekade habitat	Skydd av marina miljöer, med utpekade habitat
Överlapp mellan skyddstyper, till exempel att Natura 2000 ofta överlappar arealer med nationalparker eller naturresevat	

Internationella jämförelser

Det finns problem med att göra jämförelser mellan olika länders statistik om skyddade områden. Detta beror bland annat på att lagstiftningen skiljer sig mellan länderna, att den institutionella strukturen är olika och att det finns en variation i uttolkning av begrepp och anvisningar. Statistiken ger därför inte en fullständig bild av skyddets faktiska kvalitet och omfattning.

5.4 Numerisk överensstämmelse

Statistik över antal skyddade objekt per län och kommun kan inte aggregeras till högre nivåer, det vill säga totaler för län och riket, på grund av att objekt som sträcker sig över läns- eller kommungränser ofta räknas en gång i varje region. Se även avsnitt 2.2.5. Bearbetning.

Allmänna uppgifter

A Klassificeringen Sveriges officiella statistik

SCB:s statistik över skyddad natur ingår i Sveriges officiella statistik (SOS). För den gäller särskilda regler för kvalitet och tillgänglighet, se lagen

(2001:99¹) och förordningen (2001:100²) om den officiella statistiken samt Statistiska centralbyråns föreskrifter (SCB-FS 2016:17³) om kvalitet för den officiella statistiken.

B Sekretess och personuppgiftsbehandling

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400⁴).

SCB har avtalat med koncernen Sveaskog att avsteg från sekretess kan göras avseende arealer formellt skyddade arealer som ägs av koncernen Sveaskog.

C Bevarande och gallring

Ingen direktinsamling av data görs till denna undersökning. Statistiken bygger primärt på register upprättade hos andra myndigheter. Gallring av uppgifter är därför inte aktuellt för SCB:s del.

Ett exemplar av samtliga trycksaker och elektroniska publikationer levereras till Kungliga biblioteket i form av pliktexemplar.

D Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet till denna statistik föreligger inte.

E EU-reglering och internationell rapportering

Ingen EU-reglering.

F Historik

Publicering har skett i ett årligt statistiskt meddelande sedan början av 1990-talet. Sedan 2007 avgränsas statistiken primärt till de nationella skyddsformer som ger ett skydd i enlighet med sjunde kapitlet miljöbalken och förordningen om områdesskydd. Riksintressen enligt miljöbalkens tredje kapitel har därmed exkluderats. Den europeiska skyddsformen Natura 2000 ingår i vissa delar av statistiken, liksom tidsbestämda skydd enligt jordabalken.

I 2007-2010 års statistik användes de arealer som genererades automatiskt i VIC-Natur, det vill säga att arealen baseras på den angivna avgränsningen. Tidigare användes de manuella arealerna från VIC-Natur, det vill säga de arealer som länsstyrelserna själva angav. Övergången till automatiska arealer gjordes eftersom de ansågs vara av högre kvalitet. Från och med 2011 års statistik används land- och vattenarealer som automatgenereras av Statistiska centralbyrån i samband med att statistiken tas fram.

¹ http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-200199-om-den-officiella-statistiken_sfs-2001-99

² http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2001100-om-den-officiella_sfs-2001-100

³ <http://www.scb.se/Grupp/OmSCB/Verksamhet/Foreskrifter/Tillganglighet-SOS/SCB-FS-2016-17.pdf>

⁴ http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/offentlighets-och-sekretesslag-2009400_sfs-2009-400

2009 gjordes en stor förändring av indata till statistiken, genom att dåvarande handläggningsstöd, reg-DOS, ersattes med dagens register NVR. I samband med övergången skickades geometrier ut till länen för granskning.

Till och med 2017 års statistik över skyddad natur har registret Kontinuerlig naturtypskartering av skyddade områden (KNAS) använts vid fördelningen av statistik på naturtyper. Från och med 2018 års statistik är NMD källa till statistik över naturtyper, vilket innebär förändringar i både definitioner och statistiska värden.

Under 2019 skapades den nya produkten "MI0605 Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark". En av fyra delmängder i den statistik är statistik om formellt skyddad skogsmark, som tas fram inom MI0603 Skyddad natur. Det innebar även en utveckling av den statistik om skogsmark som presenteras i statistiken över skyddad natur. Bakgrunden till den nya produkten var ett regeringsuppdrag med syfte att utveckla statistiken över naturvård i skog.

G Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Statistiska centralbyrån (SCB)
Kontaktinformation	Karin Hedeklint, Linus Rispling
E-post	mark.vatten.gis@scb.se
Telefon	010 479 50 00